

K'i ka jagufitini damida woriṇini
2022-2023

New York Immigration Coalition
nyic.org

35
NYIC

I. DAMIDA BULU

Ka Baarake ni ni Sebe ye 1

II. JURU NI JAGU

Ka hamuyali sodo jagujuru la 2

Jagu jurudunda sigili 3

III. DEMENAHULU SODOLI HEEREW

Jagu- Yerelawili 4

Tariw ani Sumogow 5

Jaguwori ni jama 6

Jaguwori sodosiraw jama he 7

Demeworiw 8

Worisiḡaniw 9

Worisiḡa sila ninnu 10

Jagudoḡomando worisiḡani sariyasun bagulu 11

Segesegeḡeli minan

IV. DEMENANW

Niyoruku dugu jeguluba 12

Woriko barayorow layeleli

Ka Baarake ni ni sebe ye

Jagudogomando damidali walima ka alayelɛli hanjilina jonjon de ye ka jini ka hamuyali sɔɔɔ demewori sɔɔɔli heereɗ suɗandi minnu be na ke walasa mɔɔɔ ka se ka yeredeme ka jagu magow janabo. N' ye togomadew ka jagudogomando tigilu mahɛɛ, 33,8% de ye yerebaarakelalu ye minnu sigini be Niyɔruku dugu kɔɔɔ. O la, an ka janini ye ka sigidamogow ladoniya ni jagunahulu demenanw ka jagudogomaniw n'u ka baarakeyɔɔɔw demɛli la.

Nin sebe be na ke baarakeminan ye tamaden jagudogomando tigilu ma, a b'u demɛ ka hamuyalisodo jagu jurudunda sigili la, demenahulu sɔɔɔli heere la ani ka worisjani sariyasun donni la. I be demenahulu sɔɔɔli heere la ani ka woriko sinijɛsigi la. Naha be demenahulu la ka k'i yere demɛ i ka jagu kuntilana la ani k'i ladi i ka woriko magow janabo.

Nin sebe te jɛɔli ke diyakouyaliw walima yamariyaliw kan. Nin sebe ja kan ka ke jateminanba sebe ye jagukelanw ka demenijiwori kunɗandon hakilinaw he sabali ka k'an tamadew ka jagu donomaniw sebe ma heɛ yan:

<https://www.nyc.org/immigrant-small-business-guide/> ka demema

wɛraw sɔɔɔ.

Faamuyali Soddoli Jagujuru la

Sani i ka jagu demewori nini, i ka kan ka jagujuru dundaw nasigi. **Jaguke juru** ni magbululawori juru te kelen ye. A na ka misen n'o ye. I b'a to jurudonnaw k'a don jurusarali latikelen don e man ka here. O b'a to jurudonnaw hakilibe sigi ka juruduncugu jatemine, walima k'a don jagukebolo jumen bennen be jurudon deme man. Jurudonnaw b'o don n'i ka jagusowdaw ye ani ka jurunonkoro saralen layeli ye.

Jagujuru ka kan ka mminə ni jagukeyoro togo do. O b'a to i ka jaguwoi n'i yere bololawori juru te na pagami. O nafa belebelew ye:

- I be danhara dun jurutasiraw he, o b'i yere bololawori tana jagubinni kololjugu man k'o ke i ka woi tinali sababu ye.
- I ka jagu be se ka damida ka jurutalicugu sigi. O de be na tu i garasige be dayele jurusow ni worisowda werew sabati.
- I be se ka jagu musagaw don ka jaguninsoro boli nogyo.

Jurutalenkoro

Jurutalenkoro be nonbila garasigew la, nasigili hagew la, wa a be jagukejogon soddoli nogyo, sugunogyo magow ni feerekelaw be jatemine ke n'u be se ka jagukeli latige n'i ka baarayoro ye. Jurutalen nonkoro b'a to jagukelaw ni sugumagow be Korosili ke n'i ka jagu be yiriwa k'a soroda saya.

Jurudunnaw fene be baara ke ni jurutalen nonkoro ye walasa k'a don n'u be se ka jurudon i ka jagukeyoro ma. Jatemine be ke ni bololawori ni jagujurukoro fila bee ye yere ka mahela ni mago be sin ka juru sodo.

Ni juruduncugu jatebali baaradaw i n'a fo Experian, Equifax, ani Dun & Bradstreet b'i ka jurusowcugu jatemida u ka teli ka baarake ni nin **fɛn** ninnu ye:

San caman kenɛ Jagukoro	Jurusaralenkoro kalo 9 temenenw koro	Jurukodotalen lajeli kalo 6 temenenw koro
Kohajuru sarali hakew	Jaguyoro ni Baarakeda buɲa	Saralinonkoro lajeli kalo 12 temenenw na

Ka Jagu jurudonda nasigi

<p>Ka Jagukɛyɔɔ suganti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jagukɛyɔɔ bɛɛ bɛ i ka jagusɔɔɔw bɔɔɔnan ni bololawori ho n'a y'a jaguyɔɔ bɛɛ ye mɔɔɔkilin ta ye • Aw bɛ se ka kunnafoni werɛw sɔɔɔ jagusigicugu la yan: https://www.nycic.org/immigrant-small-business-guide/
<p>Baarakɛla ka taamasiyɛn nimɔɔɔ (EIN) sɔɔɔ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • EIN bɛ wele hana ko Fɛderasiyɔɔn ka Takisi Identification Number. A bɛ kɛ ka jagukɛyɔɔ dɔ dɔn. Ale bɛ ka jaguyɔɔ n'a magow yira. I ka jaguyɔɔ mago bɛ EIN la walasa i ka ninsɔɔɔn sara, ka jagukɛyɔɔ wori mara woribun na, walima ka jagujuru ni yamaruyali sɔɔɔ • Aw bɛ se ka EIN jini ni nin IRS baarakeminɛn ye: https://www.irs.gov/ein
<p>Jaguyɔɔ ka worimarali woribunba la</p>	<p>Jagukɛyɔɔ ka woribun worimarali dabɔli nafa ka bun walasa k'i yɛɛ bololawori musagaw n'i ka jagu musagaw bɔ jɔɔɔn na. woribun fana bɛ se ka kɛ jigitugulan i ka jurujinini na</p>
<p>Ka juru nasigi sen kan ni Feerekɛlaw/sugunɔɔɔyal aw ye</p>	<p>Jaguhɛɛɛw jinini, jaguminanw walima jaguhɛnɛw sanni ka bɔ feerekɛlaw ni sugunɔɔɔyalaw fɛ, o b'i dɛmɛ ka juru jɔli nasigi</p>

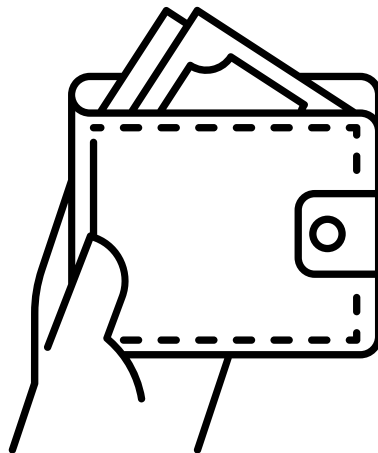
Jagu-yere labo

K'i yere labo jagu la, walima k'i bololawori dun jagu la, o de ye ni jagu demenan bee y' i yere ta ye. A ka daga jagukela kuraw ka wori sodo walasa k'a jagu musagaw bee lajelen ke, o la sa, a ka kan ka nahulusododa werew jatemida i n'a fo pariwori, demenanwori, juru walima sijanawori ye.

Jagu-yere labo be jagukelaw deme u ka honyani ni latigew sabati ani ka tona 100% sodo feerekhinw ni sijanawori la. A nafa ka bun an k'an hakili to yere labawori la, jagukela ka kan ka faratiw ni kolokoguw bee jatemine ta sani a ka wori don jaguhin na.

Ni yere labo woriko be se ka ke k'i ka jaguhinw layiriwa junna cugu min kadi i ye. I b'a he ka se k'o sadowori dun jagu dawere la, ka tona jini a la.

Sani k'i nasin worisannaw walima woribun ma, yere labo jagukelaw b'u nasin u sumogow n'u teriw fe ka worideme walima jegulu deme jini.

Teriw ni Sumɔɔw

Tuma caman na, teriw ni sumɔɔw de ye demɛsɔɔɔ yɔɔɔ fɔɔw ye jagukɛla misenninw bulu, k'a sababu ke u yeɛ ka jɛɔɔɔnya n' u ka dannaya ye lapiniw sɛgɛɛli jagu la.

Jagukɛla dɔw bɛ gɛɛya minnu sɔɔɔ n'u bɛ juru jini ani ka worisiɔaniw sɔɔɔ, o de kosɔɔ, woriku demɛ min bɛ bɔ u teriw ni u sumɔɔw la, o ka teli ka ke nahulu jɔɔɔɔ demɛnanw ye. U bɛ se k'i ka jagu demɛ woriku tafan hɛ demɛworiw, juruw, jasiɔi walima worisiɔaniw ye. U bɛ se fana ka wori di ni juru ye nɔɔɔya la min b'a to o wori sarali bɛ jasiɔi jooɔa cugumi na.

I ka ke mɔɔɔ sɛbɛ ye tuma bɛɛ faratiw ni kunkanbaaraw la minnu bɛ i ka jagu la ani ka sariya jɛɛnɔw dabo ni i bɛ juru ta. Aw ye nin hɛɛɛ nahamaw jatemida ni aw bɛ demɛ jini aw teriw ni aw sumɔɔw fɛ:

<p>Kɛɛnɛɛɛnɛnɛya la</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ka wori hake kɛɛnɛɛɛnɛnɛn dɔ jini kuntilinna kɛɛnɛɛɛnɛnɛn dɔ kama
<p>Kɛ ladiɔi ye</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I ka jasiɔiwori ye mun ye? • I ye layidu jumanw de ta? • Kɔɔɔɔjugu jumanw b'o la?
<p>I ka bɛnkansɛbɛnɔw ke minnu bɛ jurudɔncugu jafɔ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Worisiɔani kɔhɛtɔɔɔ hakeɔ sen b'o la • WoriSiɔani kuntilinna • WoriSaralicugu sariyaw- wori takokilin walima wori sarali tuma bɛɛ; wori saginni kelen-kelen bɛɛ hake • Wararali waati bolodacugu min bɛ wori saginni damina waati yira ani wori saginni waati dantigɛɛɛn jɛɛn • Sarabaliya kɔɔɔɔw

Jama Dɛmɛwori

Jamadɛmɛwori ye n'i bɛ nahulu lajɛ jagu porozɛw ni musagaw kama ka bɔ sigida la. O bɛ kɛ tuma caman na ɛntɛrinɛti yɔrɔw hɛ.

Jamadɛmɛwori suguya fila bɛ yen i bɛ se ka baara kɛ ni minnu ye i ka jagu misɛndolu la:

- **Bolomafara nahuluw jagu la** - ka nahulu lajɛ mɔɔɔ kelen-kelen bɛɛ hɛ walasa k'i ka jagu dɛmɛ k'a sɔrɔ i ma foyi sɔrɔ o kɔhɛ. Nin hɛɛɛ in min farati ka dɔɔɔ, sara caman bɛ min na, o dafalen don jagukɛla misɛndolu ma
- **Nahulu min sinsinnin bɛ sara kan** - bolomaharaw bɛ tokenw, fɛn dilannenw walima baarakɛminɛnw sɔɔɔ u ka bolomafaraw musaka la. Misali la, n'i mago bɛ ka fɛnw lamɔ foro kura kama i ka burufɛfɛereso kama, i bɛ se ka jigitigɛ tikitiw di u ma kukisɛ fu la sijɛ kelen u ka bolomafara di

Nafa ni dɛsɛ minnu bɛ sɔrɔ jamanadenw ka woriku la

Jamaba ka nahulusɔɔɔ siraw bɛ nafa caman di i n'a fɔ ka dɔ fara fɛntigiw ka dɔnniya kan, ka dɛmɛ don ka kiliyanw sigi senkan ani ka dɔ bɔ mɔɔɔ yɛɛ ka woriku farati la. Aw bɛ se fana ka jinini kɛ tɔnw kan minnu ka kanpaɔi bɛ kɛ ni jamanadenw ka woriku kanpaɔi ɔɔɔɔn ye walasa k'a dɔn u bɛ dusudon minnu di ani n'u ye ɔɛtaa sɔɔɔ.

Nka, ɔɛtaa ni jamanadenw ka woriku ye, o bɛ se ka ɔɔɔɔn ta ka kɛɔɛ ni i seko ye ka se ka dɛmɛbagaw sɔfɔ minnu bɛ se ka kɛ.

Plateformes i n'a fɔ Kickstarter, Indiegogo, ani GoFundMe ye jamanadenw ka woriku baarakɛminɛn ɔumanw ye. I bɛ se ka kunnafoniw bila fɛn dɔ walima baara dɔ kan, ka nahulu lajɛ kuntilinna dɔ sigi sin kan, ani ka waati dantigɛ. Nka, plateforme dɔw tɛ wori bɔ ni laɔiniw ma dafa ani u bɛ plateforme ni transaction sara sara kartiw la minnu bɛ kɛ ni kartiw ye.

Jamadɛmɛ nahulu: sigidaw

Sigidaw	Nafaw	Ni u dɛsɛw
<p style="text-align: center;">KickStarter www.kickstarter.com</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jara basigilen plateformes minnu b'a to i bɛ se ka demɛbagaw di ni dusudonw ye i n'a fɔ jagofɛnw ani jigitigɛw • Jama woriku jɛnaboli yɔɔ min ka di kɔsɛbɛ 	<ul style="list-style-type: none"> • A bɛ se ka nahulu sɔɔɔ dɔɔɔn n'i sera i ka lajini ma • Plateforme sara ye 5% ye • Sarali musagaw (3%-5%)
<p style="text-align: center;">GoFundMe www.gofundme.com</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 0% ye plateforme (jɔyɔɔ) ye • I bɛ se ka bolomafara bɛɛ mara hali n'i sinda i ka lajini ma walima n'i ma sin • Dɔnnibagaw ka demɛ bɛ sɔɔɔ tile 24/7 	<ul style="list-style-type: none"> • Krediti ni Debiti Karti Jagu sara
<p style="text-align: center;">Indiegogo www.indiegogo.com</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Se ka woriku kuntilinna jɔnjɔn sugandi (lajini bɛɛ walima foyi tɛ) walima woriku min bɛ se ka wuli ka bɔ a nɔ na (i ye nahulu sɔɔɔ hali n'i y'i ka lajini dafa walima n'i a m'a dafa) • Indiegogo InDemand b'a to i ka taa a fɛ ka wori lajɛ i ka nahulu lajɛ kanpaɔni bannin kɔfɛ 	<ul style="list-style-type: none"> • A bɛ 5% sara sigidaw sara la • Sara min bɛ ke mɔɔɔ sabananw ka wori saracugu la

Damen minnu be ke

Deme ye nahulu suguya do ye min be di jagukela do ma kun kerengerennin do kama. Nahulu be se ka bo foroba baaradaw la i n'a fo gferenaman ka baaradaw, bankiw/kredi tonw, walima ton minnu te ton jini.

Ni i be juru ta, jurudonnaw b'a he i k'a jira ko i be se ka juru sara, nka baarakeda min be deme di, o b'a he i ka jagu ka ben a ka cidenyabaara ma walima a ka hese kerengerennin do ma. A te i n'a fo juruw, bolomafaraw te wajibiya ka sara, wa a ka c'a la, u te no bila jagukelaw ka latigew la.

Nafa wese min be bolomafaraw la, o ye ko a ka c'a la, u te juruko sariya si wajibiya walasa ka se ka do sodo. Nka, a ka c'a la, dantigeli gelenw be ke ni bolomafaraw ye minnu be se ka ke sababu ye ka se ka gelya, impositi n'fekow, ani wajibi minnu be demen baara kecugu kan. I n'a fo a fanba be di ka da jagu be ben nahulutigi ka cidenyabaara walima a ka hese ma cugu min na, bolomafara jininiw be jagon sodo kosebe ni jetaa hake dogoman ye.

Sinanisuguyaw

Ni i ka jagu yeɛ musaka tɛ sugandi ye, **juruw** ye hɛɛɛ wɛɛɛ ye min bɛ kɛ tuma caman na. Jagu juruw b'i demɛ ka dɔ fara wari sɔdɔli kan, ka minɛn songo gɛlɛnw san, ani k'i demɛ i ka jagu yiriwa.

Jagukɛlaw ka juruw tɛ i n'a fɔ laadala jagu juruw, jagukɛla misɛnninw ka juruw ka teli ka kɛ ni tɔnɔ dɔgɔman ye, u bɛ se ka wuli ka bɔ u nɔ na, wa u bɛ juru jini cugu nɔgɔman na.

Fɛn minnu ka kan ka jatemina ni i b'a latigɛ ka juru ta:

- Baara kɛ ni demɛwori ye
  - Jurudonnaw b'a fɛ ka hakilina jɛlɛn sɔdɔ i b'a hɛ ka baara kɛ ni nahulu ye cugu min na, o la, i k'a jɛya mun na tigitigi i mago bɛ juru la
- Sarafen hake
  - I bɛ juru min ta kalo o kalo, i bɛ se ka o sara wa?
  - Yala aw bɛna se ka tɔnɔ dɔrɔn de sara wa?
  - Yala aw bɛ se ka juru sarali bila kɔfɛ ni aw mago bɛ a la wa?
- Songo
  - Yala aw bɛ se ka tɔnɔ musakaw sara wa?
  - Yala wori bɛ sara juru sarali la junna wa?
- Waati latikɛlɛn
  - Juru jini waati min ka fisa, o ye waati ye min na i mago tɛ nahulu la. Jɔrɔnanko jini taabolo ka jan, o la sa, a nafa ka bon ka kɔn k'i magow dɔn

Fɛn minnu bɛ kɛ walasa ka juru jini

<p>Aw ye aw ka jurudonnaw laɗɗe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hɔɔɔ, i k'a damine sigida bankiw walima jurudonna jɛkuluw la, i ni minnu cɛ bɛ banki la ka kɔɔɔ. Ni banki tɛ sugandi ye, dugu ni jamana ka juruw ni sigida yiriwali nahulusɔɔsiraw ye jurudonna wɛrɛw ye minnu ka ji
<p>Aw ye Loan Request hake dantige</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I mago bɛ wari hake min na walasa k'i ka musakaw dafa, i k'o don • Aw ye a don ni aw ka musaka ye sige kelen ye walima ni a bɛ segin-ka-bun
<p>Aw ye jurudonna ka wajibi jatemina</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I ka kan ka seben minnu di i ka jinini kama, i k'olu faamu
<p>Kuntilenna latige (I bɛna baara kɛ ni nahulu ye cugu min na)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I n'a fo: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Ka minɛn walima fɛn kuraw san ◦ Ka boon/magasin jɛfela san walima k'a jate ◦ Baarakɛlaw sara
<p>I ka juru sarali hake jatemina</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aw ye aw jija ka se ka kalosaraw sara sani aw ka son ka juru ta • I bɛna juru sara cugu min na, ani n'i b'a hɛ ka juru sara waati jan walima waati kunkurunnin kɔɔɔ, i k'o latige • Aw ye a sɛgɛsɛgɛ ni aw bɛ se ka wari hake minnu sara kalo o kalo, aw bɛ se ka olu ladilan walima ni o ye kelen ye waati o waati

Jagokɛyɔɔ fitininw ka juru pinini sɛbɛn caman sɛgɛsɛgɛli sɛbɛn

Ni i labɛnnen don ka juru pini i bɛna a pini ka *Nahulu* ni *Jagu* sɛbɛnw labɛn i ka juru pinini kama.

Nahulu Gafe sɛbɛnw

Aw mago bɛna kɛ aw ka kɔsa in na

- Mɔgɔ yɛɛ ka impositi sɛbɛnw ani jagukɛlaw ka impositi sɛbɛnw
- Nahulu jatebɔsɛbɛnw o la
  - Tɔnɔ ni bɔnɛ jatebɔsɛbɛn, bilankɔɔ, ani woriko jatebɔsɛbɛn
- Mɔgɔ yɛɛ ka kuma fɔlenw dɔw ye
  - Lakanali sosiyete nimɔɔ walima ITIN nimɔɔ, sɔɔ, juru tariku, jago tariku, ani wari sarali ni jatebɔsɛbɛn kunnafoniw

Jago sɛbɛnw

- Jagukɛyɔɔw sigicomugu ani sariyasɛbɛnw
  - Jamanakuntigi ka sariyasunw
  - Jagukɛlaw tɔgɔ sɛbɛni ani u ka ɲogonɲe
  - Sariyasɛnw ni baarakɛcugu
  - I ka jagukɛyɔɔ jatebɔsɛbɛn kopi kɛ n'i bɛ yɔɔ dɔ jate walima n'i bɛ minɛn o minɛn jate min nafa ka bon i ka jagula
- Jagukɛcugu bolodacugu
  - Nin ye sababu ye i bolo k'a jira jurudonnaw la ko i ka jagu naha ka bun ni wori bilali ye. O bɛna kɛ i ka woriko jateminaw, i ka cidenyabaara fɔcugu ani i ka hɛɛɛw ye.

Ni aw b'a fɛ ka kunnafoni wɛɛw sɔdɔ woriko ni jagu sɛbɛnw kan minnu ka kan ka kɛ juru pinini na, aw bɛ se ka taa nin yɔɔ la:

<https://www.sba.gov/funding-programs/loans/7a-loans>

NYS sigida yiriwali nahulusodɔsiraw (CDFIs)

Sigida yiriwali Nahulusodɔtɔnw bɛ demɛ don sigida minnu na, minnu bɛ bɔ jamana wɛrɛw la, minnu bɛ musow bolo, ani minnu ka sɔdɔ man bun, ni juruw ye minnu tɔnɔ ka dɔgɔ, ni demeni siraw ye, ani woriko baara minnu bɛ kɛ i n'a fɔ mɔgɔ kelen-kelen ka kalan ni kalan bolodalenw.

CDFIw ye nahulu numanba ye walasa ka woriku dɔrɔn sɔdɔ, nka ka dɔnniya nafamaw sɔdɔ i ka jagu misennin daminani, woriku, ani a yiriwali kan. NYS sigida CDFIw bɛ duguma minnu bɛ se k'aw demɛ aw ka jagu taama na:

Jagukɛyɔrɔ worisunba Accompanycapital.org	BOC warisunba Boccapital.org
Sɔrɔyiriwali jɛkuluba Kɛcugukurayalen renaissance-ny.org	Nɔgɛn https://pursuitlending.com/
TruFund Nafolosɔrɔsiraw https://www.trufund.org/	Aw bɛ se ka CDFI wɛrɛw lisɛli sɔdɔ Niyɔruku mara la ni aw taara bɔ yen https://www.nyscdfi.org/nyscdfis